

Navoiy davlat universiteti – O‘zbek tili va adabiyoti

Dastur davomiyligi: 2 yil

Talim shakli: Kunduzgi

Dastur kodi:70110701

Umumiy ish hajmi:120 ECTS krediti

Semestr uchun ECTS kreditlari:30

Umumiy ma'lumot

Magistratura dasturi **O'zbek tili va adabiyoti** (Dastur kodi: 70110701) Navoiy davlat universitetida ikki yillik, kunduzgi akademik dastur bo'lib, umumiy ish hajmi 120 ECTS kreditdan (semestrda 30 ECTS) iborat. Dastur yuqori malakali filologlar, o'zbek tili va adabiyoti tadqiqotchilari, adabiyotshunoslar, tahririyat direktorlari va nazariy va amaliy tilshunoslik, klassik va zamonaviy adabiyotshunoslik, matnshunoslik va innovatsion o'qitish metodologiyalari bo'yicha ilg'or bilimlarga ega bo'lgan oliy ma'lumotli o'qituvchilarni tayyorlash uchun mo'ljallangan.

O'quv dasturi o'zbek tili grammatikasi, diskurs tahlili, kognitiv lingvistika, matnshunoslik va adabiy tarix bo'yicha chuqur nazariy tadqiqotlarni — klassik turkiy merosi (shu jumladan Alisher Navoiy), jadid adabiyoti va zamonaviy adabiy jarayonlarni — zamonaviy ta'lim texnologiyalari va raqamli gumanitar fanlar qo'llanmalari bilan birlashtiradi. Talabalar til tadqiqotlari, adabiy tahlil, o'quv dasturini loyihalash, korpus lingvistikasi va ta'limni baholash bo'yicha tajriba orttiradilar. Dastur o'zbek tilining milliy mavqeini ko'tarish, madaniy va adabiy merosni saqlash hamda til ta'limida ilg'or pedagogik usullarni rivojlantirishga katta e'tibor qaratadi.

Ushbu dastur bitiruvchilari universitet o'qituvchilari, til va adabiyot tadqiqotchilari, adabiy muharrirlar, ta'lim siyosati mutaxassislari, ommaviy axborot vositalari bo'yicha maslahatchilar va madaniyat menejerlari sifatida karyera qilish, shuningdek, doktorantura (PhD) darajasida o'qishni davom ettirish uchun to'liq jihozlangan.

Baholash

O'zbek tili va adabiyoti magistratura dasturida uzluksiz o'rganish, ilmiy aniqlik, tahliliy kompetensiya va pedagogik mahoratni ta'minlash uchun keng qamrovli va ko'p komponentli baholash tizimi qo'llaniladi.

1. Kursga asoslangan baholash

- **Taqdimotlar va seminarlar**— talabalarning akademik sharoitlarda lingvistik va adabiy tadqiqotlar, nazariy grammatika asoslari, she'riy tuzilmalar va tanqidiy insholarni tahlil qilish, taqdim etish va himoya qilish qobiliyatini baholash.
- **Mini-testlar, viktorinalar va og'zaki imtihonlar**— asosiy nazariy tushunchalar, fonetika, sintaksis, adabiy janr nazariyasi, matnshunoslik va sotsiolingvistik tamoyillarni tushunishni monitoring qilish.

- **Oraliq va yakuniy imtihonlar**– yozma imtihonlar va insho tahlillari orqali nazariy chuqurlikni, matnni talqin qilish qobiliyatlarini va lingvistik/adabiy muammolarni hal qilishni baholash.
 - **Portfolio topshiriqlari**– ilgʻor koʻnikmalarni rivojlantirishni namoyish etuvchi matnli sharh namunalari, dialektologik/dala tadqiqot jurnallari, oʻquv dars rejalari, adabiy sharhlar va ilmiy ishlar loyihalarini tuzish.
 - **Mustaqil topshiriqlar**– mustaqil filologik tadqiqotlarni, korpus ma'lumotlarini qayta ishlashni, qiyosiy matn tahlilini, qoʻlyozmalarni dekodlashni va adabiyotlar sharhlarini ragʻbatlantirish.
2. **Tadqiqotga asoslangan baholash**
- **Ilmiy tadqiqot ishlari (ITI)**– tadqiqot takliflari, lingvistik/adabiy ma'lumotlar to'plash hisobotlari, matn tahlili jarayonini ko'rib chiqish va tadqiqot natijalarini kafedra oldida himoya qilish orqali baholanadi.
 - **Ilmiy va pedagogik ish (IPI)**– oʻqitish amaliyoti, universitet darajasidagi ma'ruza materiallarini tayyorlash, seminar rejalari, oʻquv qoʻllanmalari va akademik hisobotlar orqali baholanadi.
 - **Magistrlik dissertatsiyasi (MD/M)**– ilmiy oʻziga xoslik, matn va filologik aniqlik, metodologik aniqlik, tezis yozish sifati va Davlat attestatsiya komissiyasi oldida ommaviy himoya asosida baholanadi.
3. **Amaliyotga asoslangan baholash**
- **Ta'lim va pedagogik amaliyot**– oliy ta'lim muassasalari, Fanlar akademiyasi qoshidagi ilmiy-tadqiqot institutlari, nashriyotlar va adabiy muzeylardagi faoliyat natijalari va keng qamrovli amaliy hisobotlar orqali baholanadi.
 - **Bitiruvdan oldingi amaliyot**– nazariy/empirik filologik tadqiqot natijalari va yakuniy tezisni tayyorlashning integratsiyasi asosida baholandi.
4. **Ishga integratsiyalashgan o'rganish**
- **Filologik va tahririyat loyihalari**– analitik aniqlik, stilistik sifat, tanqidiy chuqurlik va milliy til va adabiy standartlarga amaliy moslik bo'yicha baholandi.

Akademik talablar

Qabul talablari–Oʻzbek tili va adabiyoti magistratura dasturiga (Kod: 70110701) hujjat topshirayotgan abituriyentlar quyidagi mezonlarga javob berishlari shart:

- **Ta'lim tarixi**– Tan olingan oliy ta'lim muassasasining filologiya, oʻzbek tili va adabiyoti, til ta'limi, tarjimashunoslik yoki tegishli gumanitar fanlar bo'yicha bakalavr darajasi (yoki unga tenglashtirilgan malaka).
- **Akademik mukammallik**– Faxriy diplomga ega bo'lgan abituriyentlar (*imtiyozli diplom*) Oʻzbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiya vazirligining amaldagi qoidalariga muvofiq imtiyozli qabul qilish huquqiga ega.
- **Til bilishi**– Oʻzbek tilini ona tili yoki C1 darajasida bilishi hamda ingliz, rus yoki boshqa tan olingan xorijiy tillarni bilishini tasdiqlovchi amaldagi milliy yoki xalqaro sertifikat (CEFR B2 darajasi, IELTS, TOEFL va boshqalar).

Bitiruv talablari

Oʻzbek tili va adabiyoti bo'yicha san'at magistri darajasini olish uchun talabalar quyidagilarga ega bo'lishlari shart:

- O'quv dasturida ko'rsatilgan barcha majburiy va tanlov modullarini bajaring, jami **120 ECTS krediti**(Semestrda 30 ECTS).

- Navoiy davlat universiteti qoidalariga muvofiq standart akademik natijalarni saqlab qolish (barcha fanlardan o'tish ballari).
- Barcha amaliy mashg'ulotlarni (o'qitish amaliyoti, tadqiqot amaliyoti va bitiruvdan oldingi amaliyot) ijobiy natijalar bilan muvaffaqiyatli yakunlang.
- Barcha tadqiqot talablarini bajarish (ilmiy tadqiqot ishlari va ilmiy-pedagogik ishlar).
- Tayyorlang, topshiring va muvaffaqiyatli himoya qiling **Magistrlik dissertatsiyasi** Davlat Attestatsiya Komissiyasi oldida mustaqil filologik tadqiqotlarni namoyish etish.
- Barcha kerakli davlat attestatsiya jarayonlaridan o'ting.

Taklif etilayotgan kurslar

1-yil

Majburiy:

- O'zbek filologiyasida tadqiqot metodologiyasi va ilmiy yozuv
- Yangi O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasi doirasida ta'lim tizimidagi islohotlar
- Zamonaviy o'zbek grammatikasining nazariy asoslari va zamonaviy paradigmalari
- O'zbek adabiyoti tarixi, germeneytikasi va poetikasi
- Oliy ta'limda o'zbek tili va adabiyotini o'qitish metodikasi

Tanlov:

- Sotsiolingvistika, tilni boshqarish va davlat til siyosati
- Matnshunoslik, qo'lyozma tahlili va manbashunoslik
- O'zbek tili uchun raqamli gumanitar fanlar, korpus lingvistikasi va NLP vositalari
- Filologik ta'limda me'yoriy hujjatlar va sifat standartlari
- O'zbek filologiyasida kognitiv tilshunoslik va psixolingvistika

2-yil

Majburiy:

- Navoiyshunoslik (Navoiyshunoslik) va mumtoz turkiy adabiyot
- Pragmalingvistika, stilistika va matnli nutq tahlili
- Adabiy tanqid, estetika va zamonaviy adabiy jarayon

Tanlov:

- Qiyosiy turkologiya va qiyosiy adabiyot
- Badiiy tarjima va moslashtirish nazariyasi va amaliyoti
- O'zbek dialektologiyasi, etnolingvistikasi va onomastikasi
- Ilmiy tadqiqotlarda professional axloq va etika
- O'zbek tilida ommaviy axborot vositalarida nutq tahlili, jamoatchilik bilan aloqalar va kopirayting
- Madaniy merosni muhofaza qilish, muzeyshunoslik va arxivshunoslik
- Filologiya fanidan darsliklar va o'quv resurslarini loyihalash usullari

Karyera imkoniyatlari

O'zbek tili va adabiyoti magistratura dasturi bitiruvchilari yuqori darajadagi tahliliy, matn tahrirlash, tadqiqot va pedagogik qobiliyatlarga ega bo'ladilar, bu ularga ta'lim, tadqiqot, nashriyot, davlat va ommaviy axborot vositalari sohalarida karyera qilish imkonini beradi:

- **Universitet o'qituvchisi / O'zbek tili va adabiyoti o'qituvchisi** oliy ta'lim muassasalarida, akademik litseylarda, ixtisoslashtirilgan maktablarda va til akademiyalarida.
- **Filologiya tadqiqotchisi olimi** O'zbekiston Fanlar akademiyasi qoshidagi ilmiy-tadqiqot institutlarida (masalan, Alisher Navoiy nomidagi Til, adabiyot va folklor instituti) va ilmiy tadqiqot markazlarida.
- **Advisor on State Language Issues (Davlat tili bo'yicha maslahatchi)** davlat vazirliklarida, viloyat hokimliklarida, davlat tashkilotlarida va davlat korxonalarida.
- **Adabiy muharrir / Katta korrektor** nashriyotlarda, adabiy jurnallarda (*Sharq Yulduzi*, *Jahon Adabiyoti*), axborot agentliklari va raqamli nashriyot platformalari.
- **Adabiy tanqidchi / madaniy sharhlovchi** akademik jurnallar, gazetalar va ommaviy axborot vositalari uchun ilmiy tanqidlar, insholar va sharhlar yozish.
- **Tarjimon / Tahririyat bo'yicha maslahatchi** klassik va zamonaviy adabiy/ilmiy matnlarni o'zbek, ingliz va rus tillariga tarjima qilish.
- **Matbuot kotibi / Madaniyat xodimi** davlat idoralarida, madaniy markazlarda, muzeylarda va xalqaro biznes korxonalarida.
- **O'quv dasturi va ta'lim kontentini ishlab chiquvchi** ta'limni rivojlantirish markazlarida, EdTech korxonalarida va darsliklar nashriyotlarida.

O'qish to'lovlari

- **Mahalliy talabalar uchun:** Taxminan yillik o'qish narxi – 9 700 000 so'm.
- **Xalqaro talabalar uchun:** Taxminiy yillik o'qish narxi – 774.28 AQSh dollari.

(Izoh: O'qish to'lovlari universitet siyosati va xorijiy valyuta kurslariga muvofiq o'zgartirilishi mumkin.)

O'quv natijalari

O'zbek tili va adabiyoti magistri darajasi

Dasturni muvaffaqiyatli tugatgandan so'ng, bitiruvchilar quyidagilarga ega bo'ladilar:

1. Bilim

- **1.1.** Klassik va zamonaviy o'zbek tili va adabiyotining tarixiy evolyutsiyasi, nazariy asoslari, grammatik tuzilmalari va adabiy paradigmalari haqida ilg'or bilimlarni namoyish eting.
- **1.2.** Poetika, ger menevtika, matnshunoslik, qo'lyozma tahlili, kognitiv lingvistika va diskurs nazariyasi tamoyillarini tushuning.
- **1.3.** Kompyuter tilshunosligi, o'zbek korpus dizayni, raqamli gumanitar fanlar vositalari va qiyosiy turkologiya tushunchalarini tushuntiring.
- **1.4.** Zamonaviy oliy ta'lim pedagogikasi, o'quv dasturi va o'zbek tili va adabiyotini o'qitish metodologiyasi bo'yicha bilimlarini namoyish eting.
- **1.5.** O'zbekistonda milliy qonunchilik, davlat tili qonunlari, ta'lim standartlari, mualliflik huquqi qonunlari va madaniy merosni saqlash siyosatini tan olish.

2. Ko'nikmalar

- **2.1.** Klassik qo'lyozmalar, she'riy asarlar va zamonaviy adabiy/lingvistik matnlarning chuqur nazariy, strukturaviy, tarixiy va matnologik tahlillarini amalga oshirish.

- **2.2.**Leksikografik, stilistik va adabiy tadqiqotlar uchun raqamli gumanitar fanlar dasturlarini, lingvistik korpuslarni va matnni qayta ishlash vositalarini qo'llang.
- **2.3.**O'zbek tili va adabiyoti fanlari bo'yicha oliy ta'lim ma'ruza kurslari, seminar modullari va baholash materiallarini loyihalashtirish va yetkazib berish.
- **2.4.**Adabiy qo'lyozmalar, akademik kitoblar, ilmiy maqolalar va o'quv materiallarini tahrirlash, tekshirish va nashrga tayyorlash.
- **2.5.**Ilmiy tadqiqot ishlari, akademik sharhlar, adabiy tanqidlar, o'quv qo'llanmalari va nashr etiladigan tadqiqot tezislarini tayyorlang.
- **2.6.**Filologik tadqiqotlar natijalarini, davlat tili strategiyalarini va adabiy tahlillarni akademik kengashlar, professor-o'qituvchilar va jamoatchilik forumlariga milliy va xorijiy tillarda samarali taqdim etish.

3. Kompetensiyalar

- **3.1. Filologik va tadqiqot kompetensiyasi**– O'zbek tilshunosligi, adabiyoti va matnshunosligi bo'yicha mustaqil, ilmiy asoslangan va metodologik jihatdan asoslangan tadqiqotlar olib borish.
- **3.2. Til boshqaruvi va madaniy yetakchilik**– Davlat tiliga rioya qilinishini nazorat qilish, terminologiyani standartlashtirishga rahbarlik qilish, nashriyot loyihalarini boshqarish va o'zbek madaniy merosini targ'ib qilish.
- **3.3. Uslubiy va ta'lim kompetensiyasi**– Oliy ta'lim darajalarida o'zbek tili va adabiyoti fanlarini zamonaviy interaktiv, raqamli va refleksiv pedagogik usullardan foydalangan holda o'qitish.
- **3.4. Tanqidiy va tahririy kompetensiya**– Zamonaviy adabiy va lingvistik jarayonlarni baholash, qo'lyozmalarni tahrirlash va davlat va xususiy muassasalarda ekspert filologik maslahatlar berish.
- **3.5. Kasbiy etika va merosni saqlash**– Akademik halollik, intellektual mulk etikasi, milliy madaniy qadriyatlarga hurmat va til yaxlitligining yuqori standartlariga rioya qilish.
- **3.6. Hayot davomida o'rganish kompetensiyasi**– Filologik bilimlarni doimiy ravishda kengaytirib borish, rivojlanayotgan raqamli matn tahlili vositalarini qo'llash va o'zbek filologiyasi va turkologiyasi bo'yicha milliy va xalqaro konferensiyalarda faol ishtirok etish.